

REC ESTONIA

VÕIMALUSED JÄÄTMEMAJANDUSE EDUKAKS KORRALDA-MISEKS KOHALIKES OMAVALITSUSTES

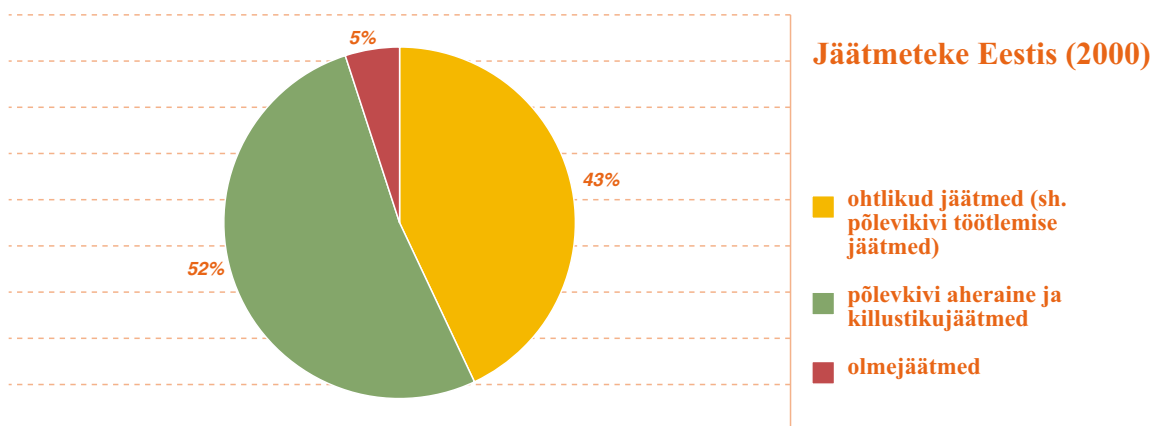

RIIKLIK JÄÄTMEMAJANDUSE KORRALDUS

Koostajad: Helle Haljak, Margit Rütelmann, Toomas Ideon

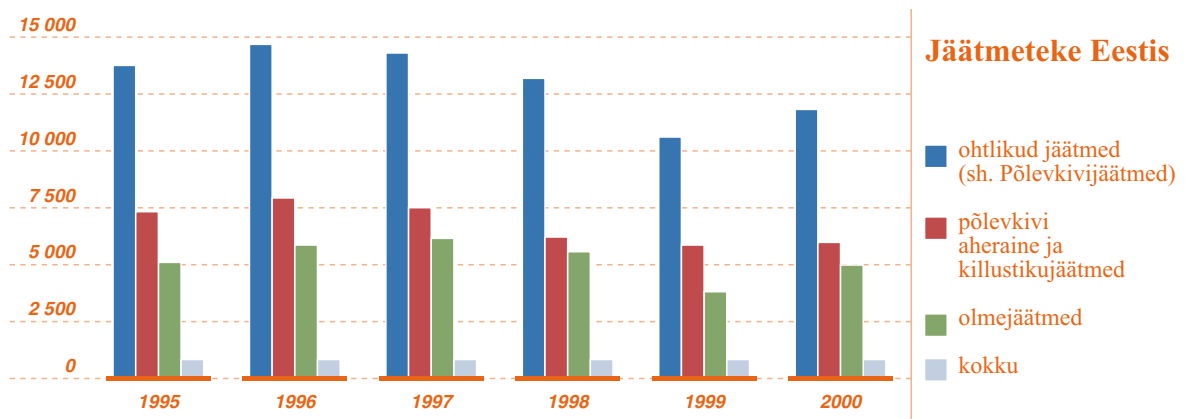
1.1. Jäätmete teke

Põhiline osa jäätmetest tekib Eestis põlevkivi kaevandamisel, põlevkivikeemiatööstuses ja põlevkivienergeetikas. Olmejäätmed moodustasid 2000. aastal kogu jäätmekogusest 4,7 %.

Jäätmete teke on tihedalt seotud majandusliku olukorraga Eestis ja mujal. Alates 1992. aastast on Eestis toimunud majanduse struktuuri muutus, mis on avaldanud mõju ka jäätmemajandusele. On vähenenud suure toorainemahuga tööstusettevõtete osakaal. Muutusi olmejäätmete tekkes on raskem jälgida, kui looduslikul toorainel, eriti põlevkivil põhinevate ettevõtete jäätmeteket.

Viimastel aastatel on vähenenud üldine jäätmete teke, mis on seotud põlevkivi tootmise ja –töötlemise mahtude vähenemisega, kuna selles sektoris tekitatakse üle 90 % Eestis tekkivast aastasest jäätmemahust.

1.2. Jäätmehoolduse halduslik ja majanduslik reguleerimine

Eesti jäätmemajandust reguleerivad seadused on töötatud välja viimase kümne aasta jooksul. Seoses läbirääkimistega Euroopa Liiduga liitumiseks hoogustus seadusloome 1998. aastal uuesti. Peaaegu kõik varasemad seadusaktid muudeti kehtetuks ja uued seadused on juba kooskõlas EL direktiividega.

Jäätmete alast tegevust reguleerivad “Jäätmeseadus” ja selle alamaktid. Jäätmealane seadusandlus tugineb Euroopa Liidu jäätmealastele direktiividele, sh. jäätmete raamdirektiiv 75/442/EMÜ, täiendatud direktiiviga 91/156/EMÜ, ohtlike jäätmete direktiivile 91/689/EMÜ, prügilate direktiivile 1999/31/EÜ ja teistele sellekohastele direktiividele ning Euroopa Komisjoni otsustele. Eesti sulges Euroopa Liiduga läbirääkimistel keskkonnapeatüki 2001. aasta juunikuus.

Vastavalt Jäätmeseadusele peab jäätmehoolduse planeerimine toimuma jäätmekavade alusel. Nendeks on üleriigiline, maakonna ning valla ja linna jäätmekava. Jäätmekavade koostamisel tuleb arvesse võtta seadusest tulenevaid jäätmekäitluse põhinõudeid: parima võimaliku tehnoloogia kasutamine, jäätmete taaskasutamine, eriti jäätmete taaskasutamine toorme või materjalina. Valminud on üleriigilise jäätmekava eelnõu. Selle heaks kiitmisel ja selle alusel koostatakse maakondade jäätmekavad või vaadatakse ümber need, mis on juba koostatud. Pisteliselt on koostatud valla ja linna jäätmekavasid, kuigi nende kavade koostamise kohustus oli sätestatud seadusega juba 1992. aastal.

Läbi viidud jäätmeuringud näitavad, et ligikaudu 30% olmejäätmete massist moodustavad pakendid. EL direktiivi 94/62/EMÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta alusel vastu võetud “Pakendiseaduse” kohaselt tuli 2001. a 30. juuniks saavutada tase, kus vähemalt 50 % kõigist Eesti territooriumil tekkivatest pakendijäätmetest taaskasutatakse, sealjuures vähemalt 25% tuli taaskasutada toorme või materjalina. Pakendi taaskasutamist on edendanud “Pakendiaktiisi seaduse” rakendamine alkoholi- ja karastusjooגי pakenditele juhul kui neid jooke tootvad või importivad ettevõtted ei korralda oma pakendi ja pakendijäätmete kogumist või taaskasutamist vähemalt 60 % ulatuses. Sellise majandusmeetme rakendamine on olnud tugevaks stiimuliks joogipakendite

taaskasutamisel, kuid see hõlmab siiski ainult teatud osa tekkivatest pakendijäätmetest. Koostöös mitmete erialaliitudega on ettevalmistamisel üleriigilise pakendite ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise süsteemi loomine, mis hõlmaks kõiki pakendijäätmeid.

Riiklike vahendite, Euroopa Liidu ja Taani abi programmide abil on finantseeritud riiklikku ohtlike jäätmete käitlussüsteemi rajamist, mis peaks jäätmetekitajatele alandama jäätmekäitlusele tehtavaid kulutusi. Üldprintsip "saastaja maksab" aga loomulikult jääb. Ohtlike jäätmete vallas on täiustatud seadusandlust nii sisemaise jäätmete liikumise kui ka rahvusvaheliste vedude korral. Pööratud on tähelepanu üksikute ohtlike jäätmete liikidele ja arvestades Euroopa Liidu direktiive, nagu patareid ja akud, ning vanaõli ja PCB (polüklooritud bifenuüle ja polüklooritud terfenüüle) sisaldavate jäätmetele. Elanikelt võetakse ohtlikke jäätmeid tasuta vastu võetud.

Õigusaktid

Seaduse pealkiri, vastu-võt-mi-se ja jõustumise kuupäevad	Reguleerimisala
Jäätmeseadusest (vastu võetud 10.06.1998, jõustus 01.12.1998)	Käesolev seadus sätestab üldnõuded jäätmete tekke ning neist tuleneva tervise- ja keskkonnaohu vältimiseks ning jäätmehoolduse korralduse jäätmete ohtlikkuse ja koguse vähendamiseks, samuti vastutuse kehtestatud nõuete rikkumise korral.
Jäätmeseadusel põhinevad vertikaalsed õigusaktid	Valitsuse määrused – 5 Ministri määrused – 8 Riiklik jäätmekava (eelnõu) Maakondade jäätmekavad Kohalike omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjad
Pakendiseadus (vastu võetud 3.05.1995, jõustus 26.12.1995)	Reguleerib pakendi taaskasutamist ja pakendi ringlussüsteemi arendamist.
Pakendiseadusel põhinevad vertikaalsed õigusaktid	Valitsuse määrused – 3 Ministri määrused – 4 Pakendiseaduse rakendamise riiklik programm
Pakendiaktsiisi seadus (vastu võetud 19.12.1996, jõustus 1.03.1997)	Kehtestab aktsiisitasu alkoholsete ja mitealkohoolsete jookide pakenditele.

Seaduse pealkiri, vastu-võt-mi-se ja jõustumise kuupäevad	Reguleerimisala
Pakendiaktsiisi seadusel põhinevad vertikaalsed õigusaktid	Ministri määrused – 6
Saastetasu seadus (vastu võetud 10.02.1999)	Sätestab tasumäärad saasteainete ja jäätmete keskkonda viimisel ning tasu arvutamise ja maksmise korra.
Saastetasu seadusel põhinevad vertikaalsed õigusaktid	Valitsuse määrused – 1

1.3. Jäätmehoolduse meetmed

Valminud üleriigilise jäätmekava eelnõus on arvestatud üldtunnustatud jäätmemajanduse prioriteetide rakendamisega, so. jäätmetekke vältimine või vähendamine, jäätmete keskkonnaohtlikkuse vähendamine, jäätmete taaskasutamine, jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine. Kui senises jäätmekäitluses on tegeletud peamiselt ainult jäätmete kõrvaldamisega ja sedagi keskkonnanõudeid eirates, siis edaspidi on kavandatud jäätmehoolduse viimine hoopis kõrgemale tasandile. 1. septembrist 2001 hakkas kehtima keskkonnaministri 26. juuni 2001 määrus nr. 34 “Nõuded prügilate rajamisele, kasutamisel ja sulgemisele”.

Vastavalt nimetatud määrusele tuleb kohalikel omavalitsustel ja keskkonnateenistustel veel käesoleval aastal võtta vastu otsus, millised olemasolevatest prügilatest jäetakse tööle kuni nõuetekohaste prügilate võrgustiku väljaarendamiseni. Kui praegu on peaaegu igas omavalitsuses 1 või enam jäätmete mahapanekukohta, siis eeldatavasti peaks järgmisel aastal jääma neid tegutsema oluliselt vähem. Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse poolt peetavasse prügilaregistrisse on praegu kantud 220 sega-olmejäätmete prügilat. Kavade kohaselt peaks see arv vähenema järgmiseks aastaks ligikaudu 30-le. Kahtlemata toob see kaasa suuri ümberkorraldusi olmejäätmete kõrvaldamisel, millega omavalitsused peavad arvestama oma jäätmekavade ja jäätmehoolduseeskirjade koostamisel.

Nimetatud määruse kohaselt ei tohi prügilasse vastu võtta töötlemata jäätmeid, kusjuures töötlemiseks loetakse ka jäätmete sorteerimist. See eeldab jäätmete liigiti kogumist nende tekke kohal ja sorteerimiskeskuste loomist, mis aitaks kaasa jäätmetes sisalduva materjali suunamisele taaskasutamiseks. Nimetatud määrus sätestab ka pikaajalise programmi

prügilasse ladestatavate biolagunevate jäätmete kogus pidevaks vähendamiseks. Nii ei tohi aastal 2020 prügilasse ladestatavates jäätmetes olla biolagunevaid jäätmeid üle 20 massiprotsendi. 16. juulist 2003 ei võeta prügilasse vastu tükeldamata kasutatud rehve ja alates 16. juulist 2006 ka tükeldatud kasutatud rehve. Eelnimetatu eeldab olulisi ümberkorraldusi jäätmete kogumisel ja töötlemisel ning uute jäätmekäitlustehnoloogiate kasutusele võtmist.

Prügilate kohta kehtestatud nõuete kohaselt ei tohi 2009. aasta juulist alates ladestada jäätmeid nõuetele mittevastavatesse prügilatesse. See eeldab jäätmekäitluskohtade võrgustiku väljaarendamist ning olemasolevate nõuetele mittevastavate jäätmete mahapanekukohtade keskkonnanõuetele vastavat sulgemist. Kõik see on seotud suurte kapitalimahutustega. Kehtestatud nõuetele vastavate prügilate võrgustiku rajamisega on alustatud. Uutest tavajäätmeprügilatest on juba käigus Järvamaal Väätsa prügila, Jõgevamaal Torma prügila, Rakke prügila Rakke valla teenindamiseks. Ehitamisel on Uikala prügila Ida-Virumaal. On alustatud ka Tallinna linna ja Harjumaad teenindava Jõelähtme prügila ehitusega. Aastatel 2002-2006 on planeeritud veel Pärnumaal Paikuse prügila, Lääne-Eestit teenindava ja Kagu-Eestit teenindavate piirkondlike prügilate rajamine. Käesoleval aastal tehakse keskkonnateenistuste poolt põhimõtteline otsus kõikide olemasolevate prügilate kohta kas nende tegevuse jätkamise, selle kestvuse või nende sulgemise kohta. Eesmärgiks on jätta igas maakonnas tööle 1-2 nn tugiprügilat kuni nõuetekohase piirkondlike prügilate väljaehitamiseni.

Ohtlike jäätmete kogumine

Jäätmeseaduse kohaselt on ohtlike jäätmete kogumissüsteemi loomine riigi ülesanne. Ohtlike Jäätmete Käitlussüsteemis on käiku lastud Tallinna Ohtlike Jäätmete Kogumiskeskus, Vaivara Ohtlike Jäätmete Kogumiskeskus ja Lõppladestuspaik ning Vaivara Ohtlike Jäätmete Laboratoorium. Elanikkonnalt ohtlike jäätmete kogumiseks on kohalikes omavalitsustes 91 kogumispunkti.

Perioodil 2003-2004 planeeritakse suuremad investeeringud alljärgnevalt:

Tartu Ohtlike Jäätmete Kogumiskeskus 2003

Pärnu Ohtlike Jäätmete Kogumiskeskus 2004

Ohtlike jäätmete põletusseade 2004

KOHALIKE OMAVALITSUSTE

2 ROLL JÄÄTMEKÄITLUSES

2.1. Kohalike omavalitsuste õigused ja kohustused

Jäätmeseadusega on kohalikele omavalitsustele kehtestatud järgmised jäätmemajandust puudutavad kohustused:

- Kohalik omavalitsus koostab valla või linna jäätmekava oma arengukava osana, juhindudes maakonna jäätmekavast. Valla või linna jäätmekava avalikustatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lõikes 2 sätestatu kohaselt. Kohalik omavalitsus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesande täitmiseks nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt ettevõtjalt jäätmekava, mis käsitleb ettevõtja tegevusega seotud jäätmekäitlust.
- Kohalik omavalitsus korraldab oma haldusterritooriumil korraldatud olmejäätmeveo. Korraldatud olmejäätmevedu võib hõlmata ka muid jäätmeid. Kohalik omavalitsus võib jätta korraldatud olmejäätmeveo korraldamata haldusterritooriumi osades, kus jäätmetekitajate vähesuse, nende hajutatuse või veetavate jäätmete väikeste koguste tõttu oleks korraldatud olmejäätmevedu ülemäära kulukas või puudub korraldatud olmejäätmeveoks keskkonna- ja tervisekaitseline vajadus.
- Kohalik omavalitsus organiseerib olmejäätmete veo. Olmejäätmete valdaja on kohustatud liituma korraldatud olmejäätmeveoga, sõlmides sellekohase lepingu kohaliku omavalitsusega või tema poolt seadusega ettenähtud korras valitud veoettevõtjaga. Kohalik omavalitsus võib korraldatud olmejäätmeveoga ühinemise kohustusest vabastada olmejäätmete valdaja, kes korraldab ise olmejäätmete veo või käitluse, andes sellest nõudmisel aru kohalikule omavalitsusele.
- Kohalik omavalitsus korraldab oma haldusterritooriumil korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohalik omavalitsus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.
- Käesoleva seadusega sätestatud nõuete täitmiseks teevad kohalikud omavalitsused vajaduse korral koostööd, juhindudes muuhulgas kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-dest 62--64.
- Kohalik omavalitsus või omavalitsuste ühendus ei või keelduda koostööst, mis on ette nähtud üleriigilise jäätmekavaga käesoleva seaduse nõuete rakendamiseks, kui keeldumine võib kaasa tuua ohtu tervisele või keskkonnale.
- Linna või valla volikogu kehtestab määrusega käesoleva seaduse jõustumisest ühe aasta jooksul oma haldusterritooriumil jäätmehoolduseeskirja, mis peab sätestama jäätmete kogumise, veo, hoidmise, taaskasutamise ja kõrvaldamise korralduse ning nende tegevustega seotud tehnilised nõuded ja jäätmetest tervisele ja keskkonnale põhjustatud ohu vältimise või vähendamise meetmed. Korraldatud olmejäätmeveo kohta võib kohalik

omavalitsus jäätmehoolduseeskirjaga kehtestada tingimusi, mis käsitlevad jäätmevaldaja ja jäätmekäitleja vahelisi suhteid, jäätmeveo korraldust ning korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud piirkondi. Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja eelnõu esitatakse enne kehtestamist maavanemale, kes võib teha ettepanekuid nende täiendamiseks või muutmiseks, lähetades need eelnõu esitamisest ühe kuu jooksul kohalikule omavalitsusele.

- Kohalik omavalitsus võib kehtestada korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud jäätmete käitlemise eest võetava teenustasu ülempiiri. Teenustasu suuruse kindlaksmääramisel juhindutakse jäätmete liigist, kogusest ja omadustest ning teenindussagedusest. Arvestada võidakse ka veokaugust, kogumiskonteinerite olemasolu ja nende kasutamist ning kogumis- ja vedamistingimusi kinnisasjal, jäätmekäitluskohta vedamise tingimusi ning teisi asjaolusid, mis oluliselt mõjutavad käitlemise kulukust. Jäätmete kõrvaldamisel peab teenustasu suuruse kindlaksmääramisel arvestama jäätmekäitluskohtade rajamis-, kasutus-, sulgemis- ning järelhoolduskulusid. Kui jäätmete liiki või kogust ei ole võimalik ilma liigsete kulutusteta usaldusväärselt kindlaks teha, võib teenustasu suurus olla kindlaks määratud teenindatava kinnisasja suuruse, seal asuvate elanike arvu või muul sellisel alusel. Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud võib kohalik omavalitsus rakendada ka siis, kui see on vajalik keskkonnakaitse või jäätmehoolduse korraldamise huvides.
- Kohalikul omavalitsusel on õigus nõuda tema haldusterritooriumil asuva kinnisasja omanikult reaalkoormatisena perioodilisi rahalisi makseid vähemalt üks kord aastas või nimetatud maksetega võrdseks hinnatavat tegevust jäätmehoolduse korraldamiseks kohaliku omavalituse haldusterritooriumil, juhindudes asjaõiguseaduse §-dest 229-240.

Pakendiseaduse kohaselt on kohalikul omavalitsusel kohustus korraldada oma haldusterritooriumil pakendi ringlussüsteemi tegevust, arvestades asjast huvitatud tootjate ja turustajate ning tarbijate seisukohti.

2.2 . Omavalitsuste kohustused EL direktiivide valguses

EL direktiivid sätestavad jäätmete alases tegevuses järgmise hierarhia:

- jäätmetekke vältimine;
- tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- jäätmete taaskasutamise laiendamine;
- keskkonnanõuete kohane jäätmetöötlus;
- jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine.

Need põhimõtted on kajastatud ka Eesti Keskkonnastrateegias. Selle hierarhia esimeste põhimõtete rakendamine, so jäätmetekke vältimine ning jäätmete koguse ja ohtlikkuse vähendamine on seotud põhiliselt tootmisega ning selle tegevuse mõjutamiseks on omavalitsustel ainult kaudsed võimalused. Teatud määral saab omavalitsus esitada oma nõudeid jäätmetekitajatele väljaantavate jäätmelubade kohta, mis vastavalt jäätmeseadusele antakse välja maakonnas asuva keskkonnateenistuse poolt pärast seisukoha saamist loataotleja tegevus- või asukohajärgsest linna- või vallavalitsusest.

Küll on omavalitsustel oluliselt võimalik mõjutada eelnimetatud hierarhia ülejäänud valdkondi. Siiani on jäätmealane tegevus piirdunud peamiselt nende kõrvaldamisega nõuetele mittevastavatesse prügilatesse (dumping sites). Vastavalt kehtestatud jäätmealasele seadusandlusele on edaspidi omavalitsustel oluline roll jäätmete taaskasutamise laiendamisel. See eeldab jäätmete liigiti kogumist ja jäätmekäitluskeskuste rajamist, mis aitaksid kaasa jäätmete taaskasutamisele, sealhulgas jäätmekütuse kasutamine energia tootmiseks, jäätmetes sisalduva materjali ümbertöötlemine. Seoses nõudega vähendada pidevalt biolagunevate jäätmete osatähtsust prügilasse ladestatavates jäätmetes, on omavalitsustel vaja ette näha jäätmete komposteerimisvõimalused ja alustada vastavate ehitiste rajamisega. Eestis ei ole praegu veel olmejäätmete komposteerimist.

Jäätmed, mida ei ole võimalik taaskasutada, tuleb edaspidi ladestada nõuetekohastesse prügilatesse. 2009. aastaks jääb Eestisse 7-8 piirkondlikku prügilat, mis põhiliselt rajatakse prügila piirkonda jäävate omavalitsuste koostöona (eeldatavasti nimetatutest üks prügila rajatakse eraettevõtte poolt) Olemasolevad nõuetele mittevastavad prügilad kuuluvad lähematel aastatel sulgemisele, mis peab toimuma samuti EL prügiladirektiivi nõuete kohaselt. Kuna paljudel valdades olevatel prügilatel puuduvad praegu käitajad, jääb selle töö korraldamine ja vajalike finantseerimise võimaluste leidmine vastavale omavalitsusele.

JÄÄTMEMAJANDUS

3 KOHALIKUL TASANDIL

Eestis on 254 kohalikku omavalitsust, sealhulgas maakonnad, linnad ja vallad. Olenevalt suurusest on omavalitsuste suutlikkus väga erinev. Samal ajal kui Tallinnas on 427 500 elanikku, on Ruhnu saare elanike arv ainult 68. Kahes kolmandikus omavalitsuses jääb elanike arv alla 3 000. Seega on omavalitsuste võimalused teenuste pakkumisel ebavõrdsed. Väiksemates omavalitsustes pole jäätmekäitlusspetsialiste ning teadlikkus jäätmemajanduse nõuetest ja korraldamisest on madal. Haldusreform, mille tulemusena omavalitsuste arv peaks vähenema, on aeglustunud.

Jäätmete kogumine ja transport on korraldatud jäätmetekitaja ja jäätmekäitleja vaheliste otselepingutega. Jäätmekäitlusettevõtetele on jäätmete kogumise ja transpordi tasu arvestamiseks kaks süsteemi:

1. tasu kindla ajavahemiku (tavaliselt üks kuu) jooksul vastuvõetud jäätmete hulga eest
2. täis konteineri tühjendamise tasu

Omavalitsusi võib vaadelda kui terviklikke jäätmemajanduse piirkondi.

Jäätmemajandusettevõtete jaoks ei ole kehtestatud mingeid kindlaid juriidilisi hoolduspiirkondade piire. Praegune olukord kujunes välja 90-date aastate alguses üleminekul nõudlusel põhinevale vabaturu majandusele. Mõnes piirkonnas võib jäätmemajanduspiirkondi siiski jälgida, kuid neid pole kerge leida, kuna neil pole selgelt väljakujunenud piire. Mõnes omavalitsuses on erinevate jäätmekäitlusettevõtete kogumiskonteinerid üksteise kõrvale asetatud.

Ettevõtted koguvad jäätmeid kindlatel marsruutidel, mis kujundatakse vastavalt klientide asukohale. Peamiselt juhindutakse jäätmekogumisega mitteseotud marsruudilõigu teepikkuse vähendamisest.

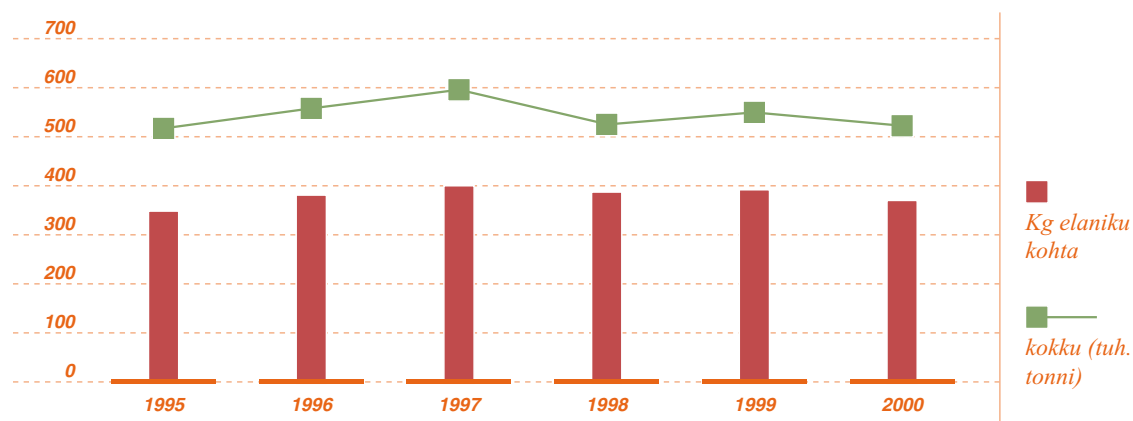
Praegused jäätmekogumispiirkonnad on kujunenud tänu turu nõudlusele. Ettevõtted eelistavad pakkuda teenuseid tööstuspiirkondades, kus jäätmetekitajad paiknevad tihedalt või hõredamalt asustatud piirkondades, kus on maksujõuline elanikkond, kes suudab jäätmeveo ees tasuda.

Siiani on jäätmete käitlemise peamine meetod prügilasse ladestamine.

Jäätmekäitlusettevõtted ladestavad prügi oma enda prügilatesse või teiste operaatorite prügilatesse. 95% olmejäätmetest ladustatakse prügilas. Olmejäätmete koostis on järgmine (Tallinnas 2000 aastal läbi viidud uurimus):

Biolagunevad jäätmed	41%
Paber ja papp	23%
Plast ja kumm	20%
Klaas	3%
Metall	3%
Muu	10%

Jäätmemajanduse olukord on alates 1990. aastast järjest paranenud. Seda iseloomustab olmejäätmete tekke vähenemine ühe elaniku kohta.

EFEKTIIVSE JÄÄTMEMAJANDUSE PROBLEEMID JA TAKISTUSED 4 OMAVALITSUSTES

Jäätmemajanduse olukorra analüüs näitab, et Eestis ei ole hästi läbimõeldud, keskkonnale ohutut, organisatsiooniliselt väljakujunenud ja majanduslikult põhjendatud jäätmekäitluse süsteemi. Erinevad jäätmemajanduse probleemid võivad üksteist võimendada.

Kõige olulisemad on järgmised valdkonnad:

- madal haldussuutlikkus
- seadustes toodud nõudeid ei täideta täielikult
- vähene aruandlus ja jäätmealane statistika
- jäätmevoogude üle pole täielikku kontrolli
- põhimõtte “saastaja maksab” on vaid osaliselt rakendatud

Mainitud probleemidest on mitmed seotud sotsiaal-majandusliku olukorraga Eestis. Kaasaegne jäätmekäitlus on Eestis kujunenud lühikese aja jooksul peale taasiseseisvumist. Jäätmemajanduse madala taseme põhjuseks on ka teadmiste ja vajalike spetsialistide vähesus.

Olmejäätmete käitlemise uus struktuur tuleb lähema paari aasta jooksul välja arendada.

NÄITEID JÄÄTMEKÄITLUSE EDUKAST KORRALDAMISEST KOHALIKES

5 OMAVALITSUSTES

5.1. Pärnu üldine kirjeldus

Pärnu on Läänemereäärne linn ja asub mere kirdeosas. See on Eesti tähtsaim kuurortlinn, Edela-Eesti suurim tööstuslinn ja Eesti suurima - 4,806 km² suuruse - Pärnu maakonna keskne liiklussõlm. Elanike arvult (51,807) moodustab Pärnu 3.4% Eesti rahvastikust ja 52% Pärnumaa elanikest. Linna pindala on 30.0 km². 200m laiune Pärnu jõgi jagab linna kaheks osaks. Jõe ääres asub sadam, kus peamise käibe annavad töötlemata saematerjal, turvas, liiv ja metall.

Peamisteks tööstusharudeks on puutööstus, mööbli tootmine, toiduainetetööstus, tekstiilitööstus ja metallitööstus.

5.1.2. Jäätmeteke

80% Pärnus tekkinud jäätmetest (50 000 t/aastas) on olmejäätmed. Elaniku kohta tekib aastas 0,6 kg ohtlikke jäätmeid.

Pärnu jäätmehooldussüsteemi kujunemine

Pärnu jäätmekava on linna arengukava üks osa. Linna arengukava koostas töörühm, milles osalesid elanikud, linnavolikogu liikmed ja linnaametnikud. Detailne jäätmekava koostatakse maakonna jäätmekavast lähtudes 2002. aastal. Jäätmemajandus on ka Pärnu keskkonnategevuskava ja piirkondliku jäätmestrateegia üks osa.

Uued jäätmemajanduse eesmärgid on seotud Euroopa Liiguga liitumisega. Uus Euroopa Liidu standarditele vastav prügila Pärnu lähedale Paikusele. Vana prügila suletakse ja selle asemel ehitatakse linnas välja jäätmete kogumiskeskused.

Ülevaade Paikuse prügila rajamise rahastamisest:

Soome Keskkonnaministeerium	557 000.- EEK
Eesti keskkonnaministeerium	564 500.- EEK
Riiklik investeringuteprogramm	786 987.- EEK
Keskkonnainvesteeringute Keskus	927 743.- EEK
Pärnu linnavalitsus	500 000.- EEK
Paikuse vald	70 000.- EEK
Projekt ECOS-OUVERTURE	247 000.- EEK
Maksumus kokku 04. 10. 2001):	3 653 230.- EEK (233 433.- EUR)
	1 EUR - 15,65 EEK

Ülevaade Paikuse prügila (Pärnu maakond, Paikuse vald) rajamiseks tehtud töödest 1996-2001

Tegevus	Läbiviija	Maksumus (EEK)	Rahastaja
1. Keskkonnauuringud prügila asukoha valikuks, 1996	IDEON Ltd.	40 000.-	Keskkonnaministeerium
Prügila asukoha valik Pärnu maakonnas. Geotehniline aruanne, 1996	GIB Ltd	35 000.-	Projekt ECOS-OUVERTURE
3. Pärnu maakonna jäätmete uuring, 1997-1998	Ltd.ENTEC	100 000.- 29 000.-	Projekt ECOS-OUVERTURE Keskkonnaministeerium
4. Valitud ala kaardistamistööd 1997- 1998	Paikuse vald	70 000.-	Paikuse vald
5. Valitud ala kaardistamistööd, 1998	AB BÜROO Ltd	100 000.-	Pärnu linnavalitsus
6. Mullauuringud valitud alal, 1998	GIB Ltd	187 000.-	Pärnu linnavalitsus
7. Pärnu sanitaarprügila rajamise projekteerimine, 1998	VESIHYDRO OY (Soome)	557 000.- 150 000.-	Soome Keskkonnaministeerium, Eesti Keskkonnaministeerium

Tegevus	Läbiviija	Maksumus (EEK)	Rahastaja
8. Ehituskulude esialgne hindamine, 1998	E- KONSULT Ltd	34 220.-	Keskkonnaministeerium
9. Äriplaan, 1999	E- KONSULT Ltd	68 440.-	Keskkonnaministeerium
10. Kogumisjaamade asukohta uuringud Pärnu maakonnas, 1999	ENTEC Ltd	198 000.-	Keskkonnaministeerium
11. Projekti juhtimine	Eesti Veeettevõtte	44 840.-	Keskkonnaministeerium
12. Prügila detailplaneering, 1999-2000	E- KONSULT Ltd	112 000.- 122 000.-	Projekt ECOS-OUVERTURE Pärnu linnavalitsus
13. Detailplaneeringu keskkonnamõju hindamine, 2000	E- KONSULT Ltd	48 000.-	Pärnu linnavalitsus
14. Projekti juhtimine	Eesti Veeettevõtte	43 000.-	Pärnu linnavalitsus
15. Projekti juhtimine 2000	Eesti Veeettevõtte	189 980.-	RIP
16. Teede ja kanalisatsioonitorustiku kaardistamine Paikuse- Seljametsa piirkonnas, 2000	REIB Ltd	327 015.-	RIP
17. Geoloogilised teede uuringud Seljametsa – Paikuse 4 km, 2000	Maves Ltd	41 843.-	RIP
18. Drenaaži rajamine prügila esimese ehitusjärgu piirkonnas, 2000	Hüdromel Ltd	228 149.-	RIP
19. Savi uuringud	GIB Ltd	6 500.-	RIP
20. Prügila juurdepääsutee projekteerimine 4 km, 2000	ETP Grupp Ltd	107 200.-	KIK

Tegevus	Läbiviija	Maksumus (EEK)	Rahastaja
21. Prügila esimese ehitusjärgu ettevalmistamine, 2000	MP Vändra Ltd	388 867.-	KIK
22. Kanalisatsiooni ja pumbajaamade rajamine sanitaarprügilas, Paikuse	Pärnu Veeettevõte	90 000.-	KIK
23. Vana Pärnu prügilas kaardistamistööd, 2001	Eesti Kaardikeskus	34 040.-	KIK
24. Pärnu vee üldplaneering, 2001	Entec Ltd	301 136.-	KIK

5.1.3. Jäätmekäitlussüsteemi funktsioneerimine

70% 6tahketest jäätmetest ladustatakse prügilas, 25% taaskasutatakse ja 5% eksporditakse (puukoor ja puiduhake).

Prügilas ladustamine

Sorteerimata olmejäätmeid koguvad linnas kaks eraettevõtet- AS Pärnu Kommunaal ja AS Ragn-Sells. Linn pole kasutanud oma õigust kehtestada jäätmeveo hinna piirmäär. Asjaolu, et jäätmeid koguvad kaks konkureerivat ettevõtet on olnud piisav jäätmehinna madalal hoidmiseks. AS Pärnu Kommunaal kogub 80% linna olmejäätmetest. AS Pärnu Kommunaali jaoks on probleemiks nn. avalikud konteinerid, mis asuvad avalike paikades. Suure prügi hulga tõttu on mõnest kohast ka konteinerid eemaldatud. Tulemuseks on ühe leviv ebaseaduslik prügiladustamine linna äärealadel. Ebaseaduslik prügi mahapanek on Pärnud eriti ohtlik kuna valitsevad meretuuled võivad prügi veekogudesse kanda ja seal reostust põhjustada.

AS Pärnu Kommunaal hooldab Pärnu Raba tänava prügilat. Prügila asub linna piires keskusest umbes 2,5 km kaugusel.

AS Ragn-Sells on peamine jäätmekäitleja Pärnu maakonnas. Pikema teepikkuse tõttu tekkivaid suuremaid transpordikulusid kompenseeritakse prügi ladestamisega litsenseerimata prügilates.

Jäätmekäitlejad esitavad linnale oma tegevuse kohta aruandeid, aga praegune aruandlussüsteem ei võimalda jäätmetekke, jäätmemahade ja aastaajaliste kõikumiste piirkondlikke uuringuid.

Sorteeritud kogumine

Mõnes majandusharus võib jäätmete taaskasutamine väga edukakas osutuda. Näiteks puidutööstuses taaskasutatakse 95% tekkinud jäätmetest.

Paber ja papp moodustab tavaliselt kolmandiku olmejäätmetest (sorteerimisaktsiooni tulemus oli 7.2%) ja seetõttu võib eraldi kogumine jäätme mahtude vähendamiseks väga edukaks osutuda. Paberit ja pappi kogub AS Sekto Pärnu. Aastane maht on 300 tonni. Seda on palju vähem kui aastatel 1982-1987 kui aastas koguti 900 tonni. Mahu vähenemise põhjuseks võib olla:

- Motivatsiooni puudus (pole rahalist tulu)
- Koolides ei organiseerita enam paberi ja papi kogumist
- Kõigis linnaosades pole paberi ja papi konteinereid paigaldatud
- AS Sektol on paberi realiseerimisega raskusi

Linnas on 21 taaravastuvõtupunkti. Linna on paigaldatud 30 vanaklaasi kogumise kontainerit ja rannarajooni kavatakse konteinereid veel lisaks paigaldada. Vanaklaasi konteinereid tühjendab AS Ragn-Sells ja klaaspudelid viiakse taaravastuvõtupunkti. Plastpudelid moodustavad umbes 7% jäätmete kaalust, aga 25% mahust. Kõik taaravastuvõtupunktid võtavad vastu ka plastpudeleid. Prügimäel tegutsevad asotsiaalsed inimesed kogusid 95% kogutud **plastmassist, vanaklaasist ja alumiiniumpurkidest**. Nii suur kogus näitab linnaelanike madalat keskkonnateadlikkust ja ühtlasi tõendab, et jäätmete vastuvõtmise tasu ei stimuleeri jäätmete sorteerimise teel prügi hulka vähendama. Vanaklaasi, plastjätmeid ja alumiiniumpurke koguvad TÜ Kokteil, OÜ Adelan ja OÜ Altair.

Kasutatud majapidamismasinad ja autorehvid on probleemsed jäätmed kuna Eestis puuduvad võimalused nende taaskasutamiseks. Suuri majapidamismasinaid võtab Raba tänaval vastu Emexand. Kasutatud autorehvide probleemi lahendamiseks otsib linn keskkonnasõbralikku lahendust nende põletamiseks Pärnu keskküttekattlamajas.

Ohtlikud olmejätmed

Pärnus kogub ohtlikke jätmeid OÜ Jäätmekeskus. Ettevõtte paigaldas elanikele kogumiskonteinerid Mai tn. 6 (1997) ja Raba tn. 39 (1998). Mai tänaval ohtlike jäätmete kogumisega seotud jooksvad kulud kaetakse linna eelarvest, kuna kogumisjaam on mõeldud linnaelanike teenindamiseks. Raba tänava kogumiskeskuses lähtutakse põhimõttest “saastaja maksab”, kuna keskus teenindab kogu lääne-Eestit. Kaks korda aastas kogutakse ohtlikke jätmeid ka linna koristuskampania ajal.

Ohtliku jäätme liik	Elanikelt	Ettevõtelt	Kokku
Päevavalguslambid	0.356	2.680	3.036
Õlifiltrid	0.020	1.320	1.340
Akud	14.684	20.211	34.895
Patareid	0.366	0.937	1.303
Tahked värvid	2.840	3.995	6.835
Vedelad värvid	0.200	20.695	20.895
Lahustid	0.265	3.985	4.250
Õlid	2.742	3.495	6.237
Süstlad	-	-	-
Kineskoobid	2.690	-	2.690
Ravimid	0.274	0.891	1.255
Elavhõbe	-	0.0045	0.0045
Taimekaitsevahendid	1.370	1.470	2.840
Kuivpatareid	1.179	0.981	2.160
Tulekustuti	-	0.890	0.890

Andmed OÜ Jäätmekeskus. Jäätmetekogused tonnides.

5.1.4. Probleemid ja võimalused

Peamised saavutused

Linn on loonud süsteemi sorteeritud olmejäätmete elanikelt kogumiseks. Vanapaberi ja vanaklaasi konteinerid on paigutatud erinevatesse linnaosadesse. Linnas on 21 taaravastuvõtupunkti, kus võetakse vastu erinevat taarat. Ohtlike jäätmete kogumissüsteem töötab edukalt. Infobülletääni- Heakorraleht- avaldamine on osutunud edukaks. Uue prügila tehniline projekt, mis sisaldab ka vana prügila sulgemist on valminud ja ootab ISPA programmist rahastamist.

Peamised probleemid

Peamiseks probleemiks on, et mitte kõik jäätmed ei jõua ettenähtud kohta. Vastutustundetud linnaelanikud viivad jäätmeid metsa alla. Pärnu linnavalitsus on algatanud Pärnu säästva arengu tegevuskava koostamise, millesse loodetakse kaasata võimalikul palju linnaelanikke. Sellega loodetakse linnaelanike keskkonnateadlikkust parandada.

Teine raske probleem on olemasolev keskkonnanõuetele mittevastav prügila, mis asub linna keskusest ainult 2,5 km kaugusel. Linn loodab lähitulevikus prügila sulgemiseks EL ISPA programmist toetust saada.

5.2. Rakvere üldine kirjeldus

Rakvere asub umbes 100 km Tallinnast ida pool Eesti põhjaranniku lähedal. See on pikaajaliste traditsioonidega linn, mis sai Lübecki seadusega linnaõigused 1302. aastal. Elanike arv on 19022 ja inimasustuse tihedus on 1 km² kohta on 1787,8. Fuurimad ettevõtted on toiduainetetööstuse ettevõtted (Rakvere Lihakombinaat, piimakombinaat) ja kütuse hulгимүүгифirma.

5.2.1. Jäätmeteke

2000. aastal toodeti umbes 34000m³ olmejäätmeid – see on 35% kogu jäätmete hulgast. Rakvere Linnavalitsuse andmetel koguti 2000. aastal 15000 ohtlikke olmejäätmeid. Jäätmekäitlussüsteemi arendamise kõrval on Rakvere jäätmekavas prioriteetidena mainitud ka jäätmetekke vähendamine, korduvkasutuse stimuleerimine ja keskkonnateadlikkuse parandamine.

5.2.2. Rakvere jäätmehooldussüsteemi kujunemine

Linna volikogu võttis Rakvere jäätmehoolduseeskirja vastu 13.aprillil 2000.a. Rakvere jäätmekava võeti vastu 19. Aprillil 2001.a. Mõlema dokumendi väljatöötamisel osales avalikkus. Siiski võib öelda, et avalikkus oli enam kaasatud jäätmekava väljatöötamisse. Järgmiseks suuremaks sammuks Rakvere jäätmekäitluse parandamisel on Ussimäe prügila sulgemine. Sulgemiseks on mitu põhjust: põhjavette sattuv reostus, emissioonid õhku ja mittevastavus Euroopa Liidu nõuetele. Kuna linna sorteeritakse jäätmeid vähe, laieneb prügimägi kiiresti. Sulgemist finantseeritakse linna eelarvest(15%) ja Keskonnainvesteeringute Keskusest, kuid linn otsib ka välismaiseid investoreid. Selleks, et saada paremat tulevikuvisioni, toimus Rakveres 2001. aasta veebruaris ümarlauakohtumine naaberomavalitsustega, kus osanesid maakonna spetsialistid. 18 keskkonna ja jäätmespetsialisti arutasid maakonna praegust ja tulevast olukorda ning nõustasid üldjoontes selles, et piirkonnas on vaja teha koostööd. Osavõtjad kiitsid heaks Rakvere jäätmepoliitika dokumendi ja leidsid, et selles pole vastuolusid omavalitsuste poliitiliste visioonidega. Rakvere naaberomavalitsused pole planeerinud oma territooriumil uute prügilate avamist ning ehitaksid pigem jäätmete sorteerimispunkte või kasutaksid suuremat jäätmesorteerimisjaama, mis on kavas rajada praeguse Ussimäe prügila kohale. Suuremad jäätmekogused vähendaksid jäätmete sorteerimispunkti käibekulusid.

5.2.3. Eesti-Hollandi koostööprojekt (abstract)

Project "EU dimensions in local government policy" is a two-years project that started in 2000 between VNG (Association of the Local Municipalities in Holland) and Association of Estonian Cities (AEC). The purpose of the first year was to compare and analyse the EU legislation in Estonian local government level and use this analysis in a second year to build local policy documents as well as start some local pilot activities. Rakvere is one of the pilot municipalities participating in this project and dealing with issues related to environment. More concrete purpose of us was to build a strategy document of waste management.

Parallel to the strategy building we started project activities in more wider platform as start for the Local Agenda 21 introduction in our city: 1)we arranged the NGOs' roundtable meeting about sustainability in social, educational and environmental issues to promote co-operation between municipality and NGO-s, 2) we ordered the Rakvere "LA21 sustainable pens" and delivered them also in following project activities.

To make and complete the policy document in waste management we have discussed the issues with different interest groups, such as waste managers, the associations of citizens, environmental specialists etc. Using the help of Dutch expert J. W. van Dalen and all experiences we got from the one-week visit to Holland our work-team and especially our waste expert T. Ala were able to do a great job in waste strategy building. We identified the present situation in Rakvere waste management, the ways of collecting waste and problems of the situation and current systems. We discussed the trends of the future in waste collecting and recycling and their influence to the local government. Four main problems arose: 1) Rakvere is too small for total waste solution 2) Landfill is not environmentally suitable – closure is necessary 3) Too little separation and recycling of the waste 4) Too many small waste collection enterprises – they have no possibilities for investments and information.

We have made a public campaign about waste collecting. In this campaign we have made an information leaflet of hazardous waste to inform people when and where to bring them. We delivered the leaflet in some public places and in 5500 mailboxes in Rakvere. We also included a short questionnaire about waste collecting to ask citizens' opinion and information about public seminar. In public seminar – with more than 30 participants – we introduced the environmental and waste management issues to the citizens and asked their opinion and suggestions about this issues – we have considered the opinions and questionnaire results in the waste strategy. The feedback of campaign is encouraging – the information is something citizens really need – not everybody knows about waste collection places in the city.

Our attempt to co-operate with neighbour municipalities to get the more wide future vision realised in February when the roundtable of county specialists took place in Rakvere. 18 environmental (waste) specialists discussed the county present and future situation and principally agreed about the need for co-operation inside the region. Everybody also agreed with Rakvere waste policy document and saw no conflicts to their municipalities'

policy vision. In the March 15 we presented the strategy document to Rakvere City Council and it was approved by Council after the second reading in April 19.

As Rakvere is one of the first municipalities who has made waste strategy, it would be a good example for other municipalities, because every municipality must build their own waste strategy according to the National Waste Management Act.

5.2.4. Jäätmekäitlussüsteemi funktsioneerimine

Ladustamine prügilasse

Vastavalt Rakvere jäätmehoolduseeskirjale peavad elanikud, ühistute esindajad ja ettevõtted kohaliku jäätmekäitlusettevõttega jäätmeveo lepingu sõlmima.

Eramajade omanikud tasuvad jäätmekäitlusettevõttele tsu iga tühjendatud konteineri eest (50 EEK/1m³). Linnavalitsus viis elanike hulgas läbi arvamusuuringu, mille tulemused näitasid, et 45% elanikest leiab, et prügiveo tasu on mõistlik, 20% arvab, et see on liiga kõrge ja 5% ei oska midagi arvata.

Rakveres koguvad jäätmeid järgmised ettevõtted:

Ragn-Sells (25%) kasutab lääne päritolu konteinereid ja veoautosid.

OÜ Leeger (50% olmejäätmetest) on kohalik ettevõtte, mis kasutab vene päritolu konteinereid ja veoautosid. Ettevõttel on kavas tulevikus liituda mõne suurema lääne päritolu ettevõttega.

Kaks ühemehe-ettevõtet (FIE). Mõlemad kasutavad vana veoautot ning veavad kokku 25% olmejäätmetest.

Linnahoolduse OÜ on spetsialiseerunud parkide ja kalmistute hooldamisele ning tänavatelt puulehtede ja lume koristamisele. Ettevõttel on kavas tulevikus ka olmejäätmete veoga tegelema hakata.

Jäätmekäitlusettevõtted tasuvad 24 EEK/1m³ jäätmete ladustamise eest Ussimäe prügilas. Arvestades, et aastasviikse prügilasse umbes 34 000 m³ jäätmeid näitab arvutus, et prügilahooldusfirma (Ragn-Sells AS) aastane sissetulek on 816000 EEK ja jäätmekäitlusfirmade sissetulek on 1224000 EEK/aasta.

Taaskasutamine

Kogu olmejäätmete kogusest -34000m³ - taaskasutatakse 20 %.

Paberit ja pappi kogutakse ümbertöötlemiseks alates 2001. aastast. Alumiiniumpurke ja klaasi koguti juba varem. Praegu on vanaklaasi, alumiiniumpurkide ja plastiku kogumiseks paigaldatud 18 konteinerit. Rakveres on 8 taaravastuvõtupunkti.

Linnavalitsuse poolt läbiviidud arvamusuuring näitas, et inimesed on valmis jäätmeid sorteeritult koguma: 83% soovivad vanaklaasi eraldi koguda, 72%-paberit, 77%-plastikut ja 52% - orgaanilisi jäätmeid. Enam kui pooled elanikest on juba alustanud vanaklaasi ja metalli sorteeritud kogumist. Ülejäänud ootavad, et linnavalitsus arendaks välja parema võrgustiku.

Linnas on üks komposteerimisväljak, mida hooldab linnavalitsus. Ettevõtted saavad jäätmeid tasuta ära anda. Elanikud pole selle võimaluse vastu seni huvi ilmutanud, kuna paljud komposteerivad jäätmeid oma aias ise. Kompostmuld kasutatakse maapinna täiteks.

Peale uue prügila rajamist kolitakse ka komposteerimisväljak sinna ja seda hakkab hooldama AS Ragn-Sells.

Väike osa jäätmetest, millel on mingi väärtus (klaas, metall) eraldatakse jäätmekäitlusettevõtte poolt prügilas. Kuna kogused on väga väikesed, võib öelda, et suurem osa olmejäätmetest ladustatakse prügilas.

Ohtlike jäätmete kogumist alustati Rakveres 1998. Ohtlike jäätmete vastuvõtija on avatud kaks päeva nädalas. Elanikelt võetakse ohtlikke jäätmeid tasuta vastu, kuid ettevõtetel tuleb selle eest väikest sümboolset tasu maksta. Kogutud jäätmeid säilitatakse kogumisjaamas niikaua kui ruumi jätkub antakse siis üle litsenseeritud ohtlike jäätmete käitlusettevõttele AS MASP.

Viimastel aastatel on Rakvere linn oma eelarvest kulutanud 200 000 krooni aastas ohtlike jäätmete jaama hooldamiseks ja kampaaniate korraldamiseks.

Ohtlike jäätmete kogumise kampaaniaid alustati kaks aastat tagasi ja aasta tagasi võis märgata elanike suurenenud aktiivsust jäätmete toomisel. Kogumisjaama asukohta valik on väga oluline. Varem korraldati kogumist kalmistu värava juures. Praegune asukoht suures parklas bussijaama juures on osutunud sobivamaks.

Nüüd toovad ka ümbruskonna valdade elanikud oma ohtlikke jäätmeid Rakverre. Linn kavandab valdadega lepingute sõlmimist, et kogumisega seotud kulusid osaliselt katta. Kuna Eestis kavandatakse haldusreformi, siis võivad ka valdade piirid muutuda. Mõnes vallas – Kadrina, Maarja, Rakke, Haljala- on kohapeal ohtlike jäätmete kogumist alustatud.

Kampaaniad

Et ebaseaduslikku prügi mahapanekut vähendada võtab prügila kahel päeval aastas, kevadel ja sügisel, jäätmeid tasuta vastu.

Linn korraldab ohtlike jäätmete kogumispäevi igal kevadel ja sügisel. Veoaoto peatub 9 kohas ja kogub tasuta ohtlikke jäätmeid.

5.2.5. Probleemid ja võimalused

Rakvere suurimad saavutused:

- Ohtlike jäätmete kogumise süsteem
- Paberi ja papi kogumise süsteem
- Ussimäe prügila sulgemise projekt
- Jäätmekava rakendamine on edukalt alanud

Suurimad probleemid:

- Rakvere on liiga väike terviklike lahenduste jaoks ilma naaberomavalitsusi kaasamata
- Liiga palju on väikseid jäätmetega tegelevaid ettevõtteid, kes pole võimelised investeerima
- Elanike vähene keskkonnateadlikkus
- Ebaseaduslik prügi mahapanek
- Vahendite nappus sorteerimisjaamade ehitamiseks

5.3. Tallinna üldine kirjeldus

Tallinn on Eesti pealinn ja suurim linn. Elanike arv on 415300 (1998). Asustustihedus on 32,6 elanikku/km².

Oulisemad majandusharud on ehitus, elektroonikatööstus, tekstiilitööstus, toiduainetetööstus ja laevaehitus.

5.3.1. Jäätmeteke

2000. aastal toodeti umbes 247000 tonni olmejäätmeid. See moodustab ligikaudu 26% kõigist Tallinna jäätmetest. Ligikaudne arvutus näitab, et ühe elaniku kohta tekkinud jäätmete hulk on 594 kg/elanik/aasta.

Ohtlike olmejäätmete teket pole Tallinnas uuritud.

5.3.2. Tallinna jäätmehooldussüsteemi kujunemine

Tallinna jäätmekava võeti vastu 06.09.2001. Jäätmekava valmis Tallinna linnavalitsuse, PIC Eesti AS ja OÜ Viatek Helsingi Keskkonnakeskuse koostöös. Jäätmekava korraldab ka ohtlike jäätmete käitlemist.

Jäätmekäitus on ka Tallinna keskkonntegevuskava, piirkondliku jäätmestrateegia ja Tallinna arengukava osa.

Tallinnas on käivitatud mitmeid uusi jäätmealaseid projekte:

- Olmejäätmete transpordi organiseerimine
- Regionaalse jäätmekeskuse loomine
- Sorteeritud jäätmete kogumissüsteemi edasiarendamine
- Biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ja komposteerimine
- Tallinna lähedale uue prügila rajamine
- Pääsküla prügila sulgemine

25 km kaugusele Tallinna keskusest Jõelähtme valda on alustatud uue kaasaegse prügilakompleksi rajamisega. Kompleksi esimene järjekord valmib 2002 novembris.

Prügilakompleksis rajatakse biolagunevate jäätmete kompostimise väljak ning alustatakse eeltöödega jäätmekütuse tootmiseks. Rajatakse biogaasi kogumise süsteem. I jrk. maksumus 140 milj. EEK. Ehitusse on kaasatud lisaks 5 milj. eurot ISPA rahasid.

Uue prügila avamisega lõpetatakse jäätmete vastuvõtmine Pääskülas ning prügila suletakse. Lõpetamisjärgus on sulgemise tööprojekt. Sulgemistööde maksumus 11,38 milj. eurot, millest 8,54 milj. eurot kannab ISPA.

5.3.3. Jäätmekäitlussüsteemi funktsioneerimine

60% olmejäätmetest ladustatakse prügilas, 22% taaskasutatakse (paber, plastik, elektroonilised ja fotokeemilised materjalid, metall, ehitusjäätmed) ja 18% eksporditakse (metall ja paber).

Ladustamine prügilasse

Tallinnas tegutsevad eraomanduses olevad prügioperaatoritega kõrvuti ettevõtted, milles linn on osanik. Elanikel tuleb jäätmeveo eest tasuda umbes 14 krooni elaniku kohta kuus. Olmejäätmed veetakse Pääsküla prügilasse, mida hooldab Tallinna Jäätme keskuse AS. Prügilas toodetakse prügilagaasi, mida lisatakse linna maagaasivõrku. Ehitusjäätmed ladustatakse püsijäätmete prügilates või taaskasutatakse. Töösse on rakendatud liin betoon- ja raudbetoondetailide, kivide, telliste ja asfaldi purustamiseks. Saadud materjalid taaskasutatakse ehitustel.

Taaskasutamine

Jäätmete sorteerimise konteinerid asuvad 58 kohas. Konteinerite võrk on veel väljakujundamisel.

Jäätmeliik	Kg/aasta
Paber, papp	123200
Plastmass	33900
Vanaklaas	218400

5.3.4. Kampaniad

Linnavalitsus teeb koostööd valitsusväliste organisatsioonidega. Hiljuti lõppes Tallinna Säästva Arengu ja Planeerimise Ameti ja Eesti Noorte Looduskaitseühingu ühine kampaania paberi kogumiseks. Oktoobris toimus elanikelt ohtlike jäätmete kogumise kampaania.

5.3.5. Ohtlikud olmejäätmed

Ohtlike olmejäätmeid kogub bensiinitanklate juures AS KESTO (tabel).

Ohtliku jäätme liik	Kg/aasta
Akud	6840
Patareid	530
Ravimid	180
Värvid, lahustid, lakid	1500
Õlid	2530
Päevavalguslambid	8547 tükki

5.3.6. Probleemid ja võimalused

Tallinna jäätmespetsialistide arvates on peamised saavutused:

- Jäätmete sorteeritud kogumise süsteemi väljatöötamine
- Elanikelt ohtlike jäätmete kogumine tanklates
- Uue Euroopa Liidu nõuetele vastava jäätmekäitluskompleksi rajamistöõde alustamine
- alustamine jäätmenõustamisega

Peamised probleemid on:

- Suur keskkonnamõju
- Vähene taaskasutamine
- Jäätmekäitluse koordineerimine pole efektiivne
- Jäätmenõustamise ja infosüsteem vajab arendamist
- Puudub kaasaegne jäätmekäitlusettevõtte

Jäätmestatistika on puudulik

5.4. Tartu üldine kirjeldus

Tartu on Eestis suuruselt teine linn, mis on teatakse kahe tuntud ülikooli – Tartu Ülikooli ja Põllumajandusülikooli- järgi kui peaga linna. Eesti vaimne pealinn – Tartu- asub riigi lõunaosas Emajõe ääres.

Linna pindala on 38.8 km² ja linn on jagatud 17 linnaosaks. Elanikke on linnas üle 94700. Rahvuslik koosseis: eestlasi 75.8%, venelasi 19.4% ja teisi rahvusi 4.8%.

Tartu võitis 1999 aastal Läänemere Linnade Liidu (Union of the Baltic Cities) korraldatud esimesel konkursil Läänemere parima keskkonnakorraldusega linna auhinna ning järgmisel aastal Euroopa komisjoni väljaantava Euroopa Liidu nõuetele vastava linna tiitli.

1999. aastal viidi linnaametnike hulgas läbi arvamusuuring. 81% linnaametnikest leidsid, et nad tunnevad huvi looduse ja keskkonnaküsimuste vastu. Väljaandes “Tartu Agenda 21” toodud tulemuste põhjal selgub, et linnaametnike arvamusega tuleks rohkem arvestada. Küsimustele vastanud täitevvõimu esindajate, linnavolikogu liikmete ja loodusainete ning keskkonnakaitse õpetajate vastused väljendasid üldjoontes sarnaseid seisukohti.

Tartu osaleb mitmes keskkonnakaitsealases algatuses:

- The International Committee of Local Environmental Initiative (ICLEI)
- Environmental, research and development of the European Union
- The work of the environment committee of the Union of the Baltic Cities (UBC)
- Co-operation between twin cities
- Agenda 21 for the Baltic Sea Region – Baltic 21 and its activities

5.4.1. Jäätmeteke

Enam kui pool Tartus tekkinud jäätmetest (52%) pärineb tööstusest. Peamised tööstusharud on otseselt või kaudselt seotud puiduga (paber, mööbel) ja kirjastamisega. Oluline on ka toiduainetetööstus.

Olmejäätmete liigid *	tonn /aasta (2000)	%
Ettevõtete olmejäätmed	41 282	51,92
Kodumajapidamiste olmejäätmed	20 658	25,98
Ettevõtete ohtlikud jäätmed	196	0,24
Saastunud pinnas ja mahutite setted	1 124	1,41
Ohtlikud jäätmed eraisikutelt	108	0,13
Vanapaber	1 765	2,21
Vanaklaas	314	0,31
Plastiktaara	60	0,07
Metallpurgid	28	0,03
Kompostitavad jäätmed	6470	8,14
Olmereovee puhastussetted	7500	9,43
Total	79 505	100

* Andmed põhinevad kogumisel

Ohtlikud majapidamisjäätmed*	1998		1999		2000	
	Kg	%	Kg	%	Kg	%
Akud	53 258	80,3	78 260	86,2	91 511	84,6
Õlijäätmed	2 955	4,5	4 207	4,6	4560	4,2
Värvijäätmed	2 617	3,9	2 574	2,8	4273	3,9
Õlifiltrid	3 170	4,8	2 841	3,1	3855	3,6
Saastunud taara	3 425	5,2	1 871	2,1	2361	2,2
Päevavalguslambid	203	0,3	321	0,4	596	0,6

Ohtlikud majapidamisjätmed*	1998		1999		2000	
	Kg	%	Kg	%	Kg	%
Vanad patareid	367	0,6	456	0,5	571	0,5
Ravimijätmed	295	0,4	167	0,2	276	0,3
Olmekeemia	19	0,0	130	0,1	175	0,2
Elavhõbe	1	0,0	10	0,0	22	0,0
Kokku	66310	100,0	90837	100	108200	100

*Andmed põhinevad kogumisel

5.4.2. Tartu jäätmehooldussüsteemi kujunemine

Tartus korraldatakse jäätmemajandust lähtuvalt Jäätmeseadusest ja Tartu linna Jäätmehoolduseeskirjast (2000).

Seoses Agenda 21 ettevalmistamisega telliti konsultatsioonifirmalt OÜ Hendrikson & Co Tartu linna jäätmemajanduskava. Jäätmemajanduskava korraldab nii ohtlike kui tavajätmete käitlemist. Tartu linnavalitsuse spetsialistide arvates on jäätmemajanduskava edukat rakendamist takistanud kavas püstitatud ebareaalsed eesmärgid, näiteks ebareaalsed tähtajad ja projekti osade maksumused.

Vastavalt uuele jäätmeseadusele (jõustus 1. detsembril 1998) tuleb 2001. aasta 1. detsembriks koostada piirkondlikud jäätmekavad. Praegu ootab Tartu linnavolikogu Tartu Maakonna jäätmemajanduskava valmimist. Uus Tartu jäätmemajanduskava koostatakse siis juba sellest lähtuvalt.

Olmejätmete kogumine põhineb elanike ja jäätmekäitlusettevõtete vahelistel otselepingutel. Jäätmekäitlusettevõtted peavad Linnavolikogult jäätmeluba taotlema. Loa andmise kaudu on linnal võimalik ettevõtete tegevust mõjutada. 2000. aastal tegeles jätmete kogumisega kolm ettevõtet: AS SAB, Ragn-Sells Eesti AS ja OÜ Kaivo. Ohtlike jätmete kogumissüsteem töötab teisiti. Linna eelarvest kaetakse ettevõttele 100% ohtlike jätmete kogumise kuludest. Ohtlike jätmete operaatorfirma valitakse konkursi tulemusena. Ettevõtte kasum tekib osaliselt turustades kogutud jäätmeid sekundaartoorainena.

5.4.3. Jäätmekäitlusüsteemi funktsioneerimine

Prügilas ladustamine

Suurem osa olmejätmetest ladustatakse ladustatakse prügilas ilma sorteerimata. Tartut teenindab kaks Euroopa Liidu nõuetele mittevastavat prügilat. Enam kasutatakse Aardlapalu prügilat, mis asub Tartus 13 km kaugusel. Teine prügila on 35 km kaugusel.

Prügilad on linnapoolt jäätmeettevõtetele rendile antud. Aardlapalu prügilas viiakse läbi katsetusi märgala taimede abil prügila nõrgvee puhastamiseks. Jäätmeettevõtte AS SAB vastutab prügila keskkonnamõju seire ja linnavalitsusele aruandmise eest. Ehitusjäätmeid kasutatakse Tutu tänava luha täitmistöodel (operaator AS TREFF).

Sorteeritud kogumine

Tartus on 30 sorteeritud jäätmete kogumispunkti. Kogumispunktide keskmine vahemaa on 300-1000m.

	2000	
	konteinerid	kogus (kg)*
vanaklaasi kogumine	25	78 090
Vanapaberi kogumine	9	72 500
Kasutatud õlid ja akud	12	33 396
Patareid	25	506

* Ei arvesta ettevõtetest kogutud jäätmeid

Tartus on häid kogemusi jäätmete komposteerimise alal. Komposteerimisväljakut hooldab OÜ Fasetra. Seal ladustatakse peamiselt haljastusettevõtete aiandusjäätmeid. 2000. aastal kompostiti 6470 tonni jäätmeid.

Ettevõtte Epler & Lorenz viib koostöös linnavalitsusega läbi katsetusi toidujäätmete meetodika väljatöötamiseks.

1999. aastal asutas linnavalitsus jäätmete sorteerimise ja kogumise keskuse-keskkonnajaam. Keskkonnajaama hooldavad AS SAB ja Epler&Lorenz, kes võitsid linnavalitsuse korraldatud konkursi. Keskkonnajaamas kogutakse taaskasutatavaid jäätmeid (vanametall, plastik, klaas, vana mööbel, kasutatud majapidamisseadmed ja kõik ohtlikud majapidamisjäätmed). Keskkonnajaama ja jäätmete sorteeritud kogumist on elanikele tutvustatud ajaleheartiklite ja raadiosaadete kaudu.

Tartu Linnavalitsus organiseerib regulaarselt kaks korda aastas kampaaniat "Kodulinn puhtaks!". Seda üritust tutvustatakse raadio ja ajalehe kaudu. Ürituse eesmärk on oma majaümbruse korrastamine. Koristustöödega samal ajal on korraldatud ka ohtlike jäätmete kogumine. Inimesed saavad osaleda üksikult või koos naabritega või ettevõtete kaupa.

Ohtlikud olmejätmed

Ohtlike jäätmete kogumiskohtade nimekiri avaldatakse kord igas kvartalis kohalikus ajalehes. Elanike teavitamiseks on kohalikus raadios mitmeid raadiosaateid. Tartu linnavalitsuse andmete põhjal viidi enam kui pool ohtlikest olmejätmetest (49%) AS Epler&Lorenz hooldatud kogumispunkti (Ravila tn. 75), 31% viidi bensiinijaamade konteineritesse, 10 % jäätmejaama, 9% koguti kampaaniate jooksul ja 1% viidi patareide kogumiskastidesse.

5.4.4. Probleemid ja võimalused

Peamised saavutused on:

- Kogutud ohtlike jäätmete hulk on suurenenud
- On loodud süsteem vanapaberi ja klaasi kogumiseks
- On alustatud aiandusjäätmete eraldi kogumist ja kompostimist
- On rajatud “Keskkonnajaam” jäätmete sorteeritud kogumiseks

Peamised probleemid on:

- Kuidas muuta jäätmete kogumine eramutest efektiivsemaks? Paljud majaomanikud pole sõlminud lepinguid jäätmeveoettevõtetega. Paljud majaomanikud põletavad jäätmeid, sealhulgas plastikjätmed, oma aias vaatamata sellele, et see on keelatud.
- Mitmed väikeettevõtted pole jäätmeveolepinguid sõlminud ja põletavad jäätmeid või veavad neid selleks mitte ettenähtud kohta.
- Varem nimetatud probleemid põhjustavad illegaalset jäätmete ladustamist, mis on siiani terav probleem.
- Elanike madal keskkonnateadlikkus on oluline probleem. Puudub jäätmetekke vältimise/vähendamise kampaania.

5.5. Jäätmekäitluse hetkeseis ja perspektiivid Järvemaal Väätša prügila näitel

5.5.1. Olukord enne Väätša prügila valmimist

Enne Väätša prügila valmimist oli Järvemaal lokaalseid nõuetele mittevastavaid lõppladestuskohti ~35 tk. Nende omanikeks olid enamjaolt kohalikud omavalitsused (KOV-d), kes ei suutnud prügilaid korrektselt hallata ja garanteerida nendel normaalset teenust. KOV-d püüdsid oma haldusterritooriumil tegelda korraldatud jäätmekäitluse organiseerimisega, mis seisnes konkreetse jäätmeveofirma leidmises läbi vähempakkumise ja selle baasil elanikkonnale teenuse garanteerimises. KOV-e ei huvitanud sel momendil jäätmete edasine liikumine, samuti suuremahuline korraldatud taaskasutamissüsteemi loomine. Suuremad asulad ja linnad omasid taaskasutatavate jäätmete kogumiseks vastavaid konteinereid (papp, paber, klaastaara), millede tühendamiseks olid koostöölepingud jäätmeveofirmadega. Praktiliselt oli lahendamata ohtlike jäätmete käitlemine (v.a. Türi linn, kellel oli olemas vastav punkt).

5.5.2. Väätša prügila koostööprojektist

Koostöö Järvamaa ja Taani konsultatsioonifirma COWI vahel aluseks sai Eesti ja Taani Keskkonnaministeeriumide vaheline koostööleping, mille kohaselt koostati 1994. a.-l maakondlik jäätmekava Järvamaale. Selle kava üheks olulisemaks osaks oli ettepanek rajada maakonda kaasaja nõuetele vastav prügila, mis oleks eeltingimuseks kõigi olemasolevate nõuetele mittevastavate prügilate sulgemiseks. Maakonna omavalitsused kiitsid arengukava heaks ja avaldasid soovi Taani poolega koostööd jätkata ka prügila rajamiseks. Taani Keskkonnaagentuur otsustas toetuse eraldamise Järvamaa jäätmemajanduse arendamise projektile 1996. a. sügisel, mille tulemusena saigi koostööpartneriks konsultatsioonifirma COWI.

Järvamaa poolseteks projekti arendajateks olid tollane JMV keskkonnaosakond ja JOL, läbi kelle osalesid projektis 13 omavalitsust 16-st. Koostöös COWI-ga koostati detailplaneering, millele eelnes geoloogiline uuring ja asukoha valik. 1999.a. alguseks valmis ka ehitusprojekt projekteerimisfirmalt PIC Eesti AS, keda konsulteeris jällegi COWI. Projekteerimisel võeti aluseks juba EL nn "prügiladirektiivi" eelnõu (direktiiv jõustus 1999 a. märtsis).

1999.a. kevadel viidi läbi riigihankekonkurss peatöövõtja leidmiseks, kelleks sai AS Merko Ehitus. Üldehitustööd kestsid kaks aastat (1999/2000). Ehitaja andis objekti tellijale üle 04. oktoobril 2000.a. Pidulik avamine toimus 15. novembril 2000.a.

Ehitustööde käigus valmis esimene ladestusala (1,2 ha) seitsmest, tehnilised

kommunikatsioonid, olmehoone, garaa_, kaalusild, juurdesõidutee koos reservväljakutega. Taanipoolne toetus oli 3,612 milj. Taani krooni, mis oli mõeldud asukoha valiku, uuringute, projekteerimise, keskkonnaekspertiisi, järelvalve ja osaliselt sisseseade muretsemiseks. Samuti finantseeris Taani-pool ka operaatorfirma töötajate väljaõppe. Kohalike omavalitsuste osaluseks kujunes 3 milj. Eesti krooni, mis eraldati maakondlikust investeringute programmist ja kasutati üldehituse finantseerimiseks. Riigi eelarvest eraldati ehitustöödeks 2,5 milj. 1999.a.-l ja 5,2 milj. krooni 2000.a.-l. Kogu projekti on toetanud ka endine Keskkonnafond 1,5 milj. krooniga ja SA KIK 2,08 milj, krooniga (käivituskulude katmine). 2000.a. suvel liitus projektiga ka Soome Keskkonnaministeerium, kes eraldas Soome firmale TANACORP OY-le eksporditoetust uue prügirulli tarnimiseks Väätsa prügilale 679 000.- FIM-i. Seega on Väätsa prügila esimene etapp koos ehituse ja sisseseade ning tehnikaga läinud maksma üle 23,3 milj. Eesti krooni.

Täiendavalt pidid 13 KOV-i eraldama 400 000.- krooni prügila haldamiseks juriidilise isiku loomiseks, kelleks sai 100% 13-le OV-le kuuluv AS Väätsa Prügila. Praegusel momendil pole koostööprojekt veel täielikult lõppenud. Püüame Järvamaa jaoks muutunud situatsioonis arendada välja terviklikku jäätmeäitluse süsteemi, mille elluviimiseks loodame kaasabi ka Taani osapooltelt.

5.5.3. Hetkeseis peale Väätsa prügila tööle hakkamist.

15.novembril 2000.a.-l avati Väätsa prügila. Selle projekti elluviimine sai konkreetse alguse 1996.a. lõpul, kui KOV-d tegid otsuse rajada Järvamaale üks nõuetele vastav lõppladestuskoht (aluseks on võetud EL vastav prügiladirektiiv). Prügila on planeeritud 20-25 tuhande tonni tavajäätmete lõppladestamiseks aastas, millest Järvamaalt on planeeritud 10000 tonni aastas. Prügila teeninduspiirkond on planeeritud ~100000 inimest, peale Järvamaa ka Raplamaa, osaliselt Viljandi, Jõgeva, Lääne-Viru ja Harju maakonnad. Väätsa prügila avamine 2000.a.-l käivitas nõuetele mittevastavate prügilate sulgemise. Hetkel (2001.a. okt.) on jäätmeluba ja seega õigus tavajäätmeid vastu võtta ja lõppladestada Järvamaal ainult Väätsa prügilal. Praegusel ajahetkel tegelevad KOV-d vanade prügilate sulgemisega (sulgemisprojektid, finantseerimine, tegelik katmine ja seire).

Väätsa prügila käikuminekuga on ülesse kerkinud mitmed uued probleemid. Jäätmete liikumisega lokaalsetest prügilatest Väätsa prügilasse on tõusnud üleandmise hind kuni 40% (Türi linn) ja seda põhiliselt transpordi ning nn. vastuvõtuhinna kehtestamise tõttu. Varasemad vastuvõtuhinnad lähtusid koorma mahust ja seega tasu jäätmete üleandmise eest oli visuaalne. Praegune vastuvõtt toimub jäätmete kaalumise ja mis omakorda garanteerib ka statistiliste andmete täpsuse.

Teine suurem probleem on jäätmeveofirmadele väljastatud jäätmelubade tõlgendamine veofirmade poolt. Praegusel momendil liigub Väätsa prügilasse ~50% Järvamaa tavajäätmetest, ülejäänud veetakse maakonnast välja praegu veel avatud nõuetele mittevastavatesse prügilatesse (Viljandi, Tapa, Rapla jne). Seega sõltub nõuetele vastav lõppladestamine maakonnas keskkonnanalase järelvalvetööst.

Väätsa prügila käikuminekuga on loodud kohapeal teatud taaskasutatavate jäätmete kogumise süsteem koos nende suunamisega taaskasutusse (vanametall, vanapaber ja -papp,

plasttaara, klaastaara). See omakorda täiendab KOV-de poolt soetatud taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteemi. Praegusel hetkel on enamikes omavalitsustes olemas klaastaara kogumiskonteinerid. Suuremates asulates ja linnades on ka vanapaberi kogumiskonteinerid. Valdadesse ja linnadesse paigutatud konteinereid teenindavad üldjuhul jäätmeveofirmad, kulud kannavad KOV-d.

Kuna tavajäätmete prügilasse tohib jäätmeseadusest tulenevalt tuua ka teatud ohtlike jäätmeid, siis on kohapeal loodud ka ohtlike jäätmete vastuvõtu punkt. See täiendab oluliselt varasemat olukorda ohtlike jäätmete üleandmisel. Seega on momendil Järvamaal kaks ohtlike jäätmete vastuvõtupunkti. Statsionaarseid kogumispunktide tööd hõlbustavad hooajati KOV-de poolt korraldatavad ohtlike jäätmete nn. veoringid, mille käigus kogutakse üldjuhul elanikkonnalt tasuta kokku ohtlikud jäätmed. Sellise ohtlike jäätmete käitlemise kulud katab üldjuhul KOV.

5.5.4 Järvamaa jäätmekäitluse lähiperspektiiv.

Praegusel hetkel on Järvamaal süsteemselt lahendamata inertsete ehitusmaterjalide ja komposteeruvate jäätmete vastuvõtt ja nende taaskäitlemine. Arvestades nende jäätmete suhteliselt väikest tekkekogust, pole tõenäoliselt võimalik selliseid vaheladustusplatse rajada maakonda mitmeid, nagu arvamus praegu, vaid tuleb jällegi rajada üks ja ainus kummalegi selleks, et tagada majanduslik tasuvus. Probleemile lahenduse leidmiseks on vajalik kõigepealt leida ühtne “maakonda hõlmav” korraldaja.

Teine suurem perspektiivne temaatika on korraldatud kogumissüsteemiga kogu maakonna hõlmamine. Praegusel momendil on korraldatud kogumissüsteemiga kaetud enamik tiheasustusega piirkondades olevad korruselamud, samuti osaliselt ka eramajapidamised. Ettevõtted ja firmad veavad oma tekkivad jäätmed kas ise või on liitunud korraldatud jäätmeveosüsteemiga. Kogu maakonda hõlmava korraldatud kogumissüsteemi rajamine võiks olla AS Väätsa Prügila arengu lähiperspektiiv. Selle elluviimiseks on vajalik KOV-del delegerida teatud nende kohustused ja ka õigused läbi omanikusuhte AS Väätsa Prügilale, kelle ülesandeks saaks kogu maakonda hõlmava süsteemi rajamine. Selline perspektiiv annab võimaluse maakonnasiseselt optimeerida jäätmetekitaja jaoks jäätmete üleandmise hind, katta korraldatud jäätmekäitlussüsteemiga ka hajaasustuspriirkonnad, samuti ühtlustada jäätmeveofirmade jaoks vähempakkumiskonkursside tingimused ja läbi selle taastada erinevate jäätmeveofirmade konkurentsitas. Konkurentsitas sai häiritud uue prügila käikuminekul nende lokaalsete jäätmeveofirmade jaoks, kes teenindavad konkreetseid üksikuid piirkondi ja ei saa oma transpordilogistikat muuta kogumissüsteemi muutmise ja erineva lõppladestuskoha valimisega (Türi Vesi OÜ, Türi Elko OÜ). Mitut regiooni teenindavad veofirmad on momendil eelisseisus tänu võimalusele transpordiskeemide ümberkorraldamisel kasutada väljaspool maakonda asuvaid nõuetele mittevastavaid prügilaid (AS Ragn-Sells Eesti, OÜ Resk).

Korraldatud jäätmekäitluse raames on vajalik lähiaastatel välja ehitada väiksematesse tiheasustusega piirkondadesse jäätmete kogumispunktid, mis võiksid olla Väätsa prügila nn. “käepikendused” antud piirkonnas. Sellised kogumispunktid võimaldavad ka taaskasutatavate jäätmete, samuti komposteeruvate- ja ehitusjäätmete kogumissüsteemi laienemise.

5.5.5. Väätsa prügila teeninduspiirkonna väljakujunemine.

Lähtudes riikliku jäätmekava eelnõust, on Väätsa prügila teeninduspiirkond oluliselt suurem Järva maakonnast. Seetõttu on prügila projekteeritud mahus töötamine seotud teiste nõuetele vastavate prügilate väljaehitamisega ja nõuetele mittevastavate prügilate lõpliku sulgemisega, kaasa arvatud nn. tugiprügilate ümberkujundamisega jäätmejaamadeks (Viljandi, Rapla, Tapa tugiprügilad). Sellest tulenevalt oleks vajalik juba praegu tegelda kogu teeninduspiirkonda hõlmava jäätmekavaga, mis hõlmaks kompleksset lahendust kõikidele jäätmetele kogu piirkonnas. Selline lähenemine kogu Eesti jäätmekäitlusele läbi nõuetele vastavate prügilate teeninduspiirkondade garanteeriks korraldatud süsteemi alates jäätmetekitaja poolt teostatud jäätmete sorteerimisest lõpetades lõpladestamisega.